

„Ima li zlata?” – arheološko-povijesne MOZAIK ([HTTPS://ZADAR.TV/CATEGORY/MOZAIK/](https://zadar.tv/category/mozaik/))

crtice Ravnih kotara (uvod)

4 min read

GLAZBA ▾

🕒 18. rujna 2024. ✍️ Ante Vukić (<https://zadar.tv/author/antevukic/>)

Arheolog kroz svoju karijeru terenskog rada često mora odgovarati na znatiželjna pitanja lokalnih mještana i ostalih usputnih radoznalaca. Odgovori su uvijek u pripravnosti za pitanja poput: zašto i što se tu kopa (istražuje), kolike je starosti to što se kopa (istražuje) i napokon, kolike je to vrijednosti i što će biti s lokalitetom ili nalazima. Dakako, arheolozi će strpljivo odgovarati na sva ta pitanja, bez obzira da li su ona iskrenog zanimanja ili samo usputna upadica. Kroz godine takvih interakcija, počinje se uočavati obrazac jednakih pitanja ili opaski određenog profila prolaznika. Npr. „tu vam nema ništa“ označava da osoba nije zadovoljna što se tu kopa (istražuje), „ima li grobova“ na očitom groblju predstavlja osobu koja nije sigurna da li želi vidjeti kosture pokojnika, „kako je dobro obrađen taj kamen“ ukazuje na potencijalno zanimanje za ugrađivanje tog kamena u kamin ili konobu. No, niti jedna opaska ili pitanje nije niti blizu geografski univerzalnog „Ima li zlata?“ i ostalih varijacija na temu upita. Tu si arheolog mora dopustiti mali podsmijeh, ne zlonamjieran, ali uvijek nelagodan.

Naime, mnogi prolaznici neće smatrati arheološki lokalitet vrijednim ukoliko nema nalaza od plemenitog metala, prvenstveno zlata. Iako je u najčešćem slučaju pošalica, povod za takvo pitanje leži i u lokalnim predajama o zakopanom zlatu. Diljem Ravnih kotara, ali i u drugim dijelovima Hrvatske postoje različite legende i predaje o zakopanim predmetima. Zlatni mač, zlatni plug, zlatni top, „Trajanovo blago“ i ostali ćupovi sa zlatom. Istina, ćupovi ili ostave s novcima se mogu pronaći i zasigurno stoje u temelju takvih predaja i legendi. Stoga, te prolaznike neće pretjerano zanimati goli rimski zid visine pola metra, kosturi bez priloga, presječen akvedukt ili nalazi paleolitičkih alatki. No, to pitanje, kao i svako može poslužiti arheologu da na lukav način iskoristi znatiželju prolaznika i mještanina i ukaže kako istraživanje nosi vrijednost i bez zlata, postavljajući njegovo mjesto i krajolik na bezgraničnu kartu vremena i povijesti. Ili barem u atraktivne turističke svrhe.

Upravo mi je takva misao poslužila kao inspiracija za serijal članaka o arheološkim nalazima i lokalitetima iz prostora na kojem sam kao učenik arheologije najviše provodio terenski rad, a to su Ravni kotari. Ugrubo je riječ o geografskom prostoru omeđenim Novigradskim i Karinskim morem na sjeverozapadu, donjim tokovima rijeke Krke, zadarskim i pašmanskim kanalom i Bukovicom na sjeveroistoku.

Usprkos moćnih medija i izvora informiranja današnjice, još uvijek dosta ljudi nije svjesno bogatstva arheološke baštine unutar vlastitog dvorišta. Temelji crkava iz 6. stoljeća, ogromna gospodarska imanja rimskih moćnika iz prva tri stoljeća nakon Krista, groblja slavenskih novopridošlica ranog srednjeg vijeka na prostoru zaleđa obalnih gradova, prva stalna naselja neolitičkih poljoprivrednika, obrambene kule iz kasnog srednjeg vijeka i ranog novog vijeka itd. samo su dio ansambla s kojim će ovaj serijal članaka približiti prošlost Ravnih kotara zainteresiranim čitateljima.

Stoga, u ovom uvodnom tekstu ukratko predstavljam arheologiju kao struku koja omogućava spoznaje o takvim prošlim vremenima.

Možete pronaći različite definicije arheologije. Pojednostavljena udžbenička definicija bi bila kako je arheologija disciplina koja sustavno istražuje, proučava i pokušava na osnovu skupljenih (uglavnom materijalnih) informacija objasniti i rekonstruirati način života i stvarnost

ljudi i ljudskih zajednica u prošlosti. U tu se svrhu koriste različite metode istraživanja, iskopavanja, datiranja, dokumentiranja, rekonstruiranja i konzerviranja.

Prepoznatljivi smo po težim oruđem – pijucima (krampovima, mašklinima), lopatama i karijolama, lakšim – metlice, mistrije (zidarske žlice), zubarski alat i geodetskim spravama poput totalne stanice ili u najnovije vrijeme dronovskim lebdjelicama. Kada prolaznik uoči ekipu s kombinacijom navedenih alata i pomagala, lako će pretpostaviti kako se radi o arheolozima i moći će pristupiti sa zanimanjem o prirodi nalazišta.

Opsežan je posao iza svakog arheologa (na terenu i van njega) i ogromna je želja da rezultati budu korektni prema prošlosti i budućnosti, tj. budućim istraživanjima. Nekada se ipak čini kako bez veze kopamo „Bogu iza nogu“. Zapravo je to i najčešći dojam. No, onda kada se prezentiraju nalazi, primjerice putem izložbe koja dospije u medije, do tada zanemareno povijesno vrelo postane zanimljivo strancima i istraživačima različitih zvanja. Takvih je primjera mnogo u Ravnim kotarima.

Tijekom ovog kronološkog putovanja biti će detaljnije opisane i objašnjene metode i procesi istraživanja, shodno nalazištima o kojima se piše. Istaknuo sam kronološko putovanje, što znači kako će nalazišta biti obrađena od najstarijih vremena prema mlađim periodima povijesti, što znači da počinjemo u kamenom dobu, zatim slijede “metalna” doba (bakreno, brončano i željezno), pa rana i kasna antika, srednji vijek sa svojim fazama i putovanje završavamo negdje u novom vijeku.

Priznajem kako neki lokaliteti, predmeti i vremenski periodi možda nisu atraktivni kao drugi, ali sve ih zajedno veže jedan specifičan geografski prostor i nasljeđe aktivnosti ljudskih zajednica. Taloženje ljudskih aktivnosti govori nam priču kroz nekoliko tisuća godina, a gdje onda bolje započeti nego li sa spiljskim obitavalištem iz duboke povijesti koje zovemo paleolitik, odnosno starije kameno doba. O nalazištu iz Velike pećine u Kličevici i ostalim odabranim kamenodobnim lokalitetima s prostora Ravnih kotara pričati ćemo u sljedećem članku serijala „Ima li zlata? – arheološko-povijesne crtice Ravnih kotara“.

Ovaj tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.

Tags: Ante Vukić (<https://zadar.tv/tag/ante-vukic/>) arheologija (<https://zadar.tv/tag/arheologija/>) ima li zlata (<https://zadar.tv/tag/ima-li-zlata/>) povijest (<https://zadar.tv/tag/povijest/>) Ravni kotari (<https://zadar.tv/tag/ravni-kotari/>)

Previous

RISK festival donosi suvremenu umjetnost u Zadar pod okriljem udruga Trećeprstor (<https://zadar.tv/risk-festival-donosi-suvremenu-umjetnost-u-zadar-pod-okriljem-udruga-treceprstor/>)

Next

Obala i lučice odgovaraju na probleme s parkiralištem “Lipotica”: Rješenje stiže do sljedeće turističke sezone (<https://zadar.tv/obala-i-lucice-odgovaraju-na-probleme-s-parkiralistem-lipotica-rjesenje-stize-do-sljedece-turisticke-sezone/>)